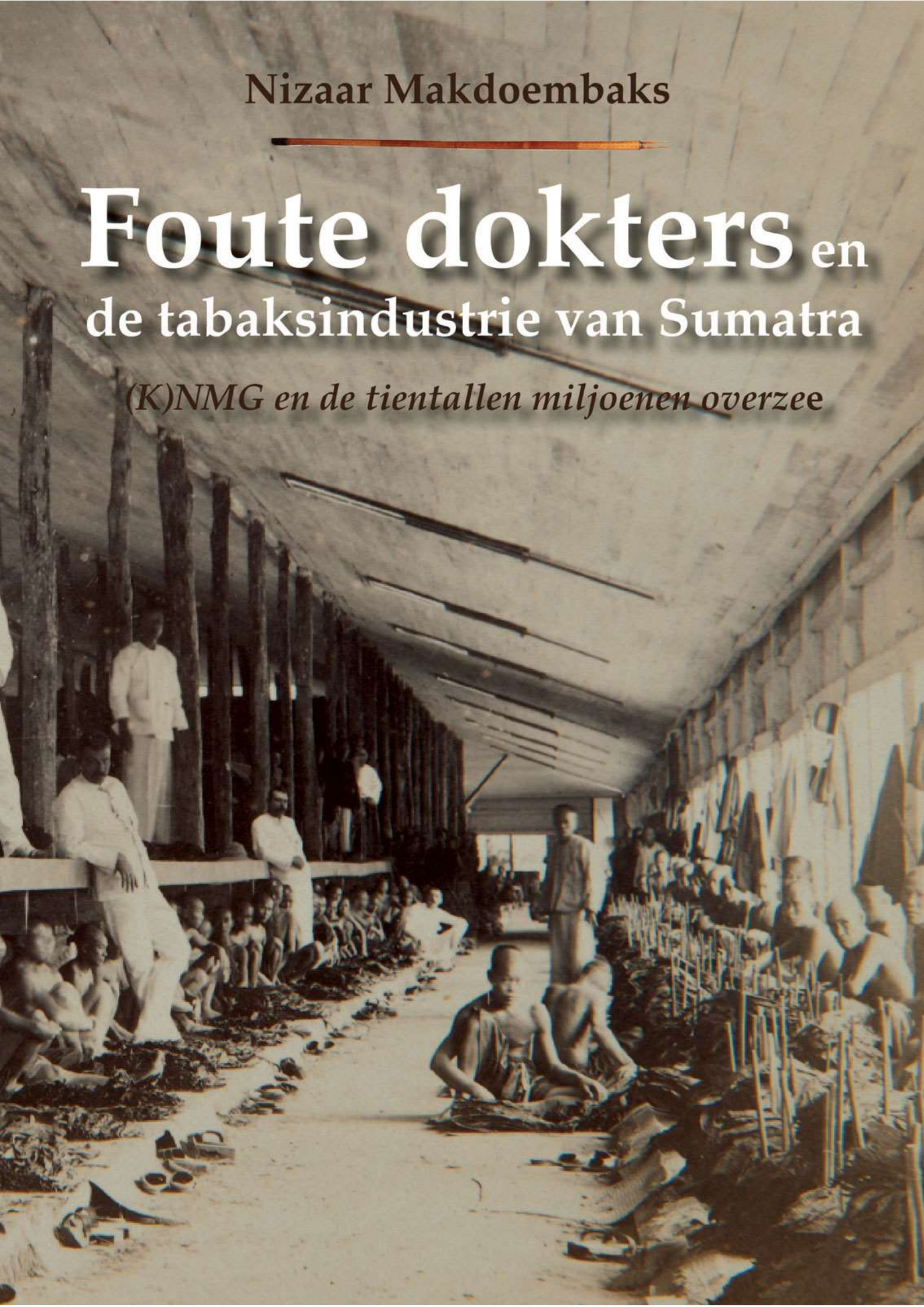

Nizaar Makdoembaks

Foute dokters en de tabaksindustrie van Sumatra

(K)NMG en de tientallen miljoenen overzee

Foute dokters en de tabaksindustrie van Sumatra

Nizaar Makdoembaks

In de jaren zestig van de 19e eeuw legden pioniers in de tabak op Sumatra de fundamenten voor een winstgevende industrie die tot op de dag van vandaag bestaat. De autoriteiten deden het in de pers voorkomen alsof er iets groots werd verricht. Het tegendeel was waar: er was sprake van stelselmatige onderdrukking en mishandeling van arbeiders, zoals stokslagen met de rotanstok, publieke marteling, belabberde medische zorg en ondervoeding.

Artsen waren ooggetuigen hiervan. Ook toen al hadden artsen hun beroepseer en de artseneed. Tot grootschalig verzet kwam het echter nooit. Zij droegen bij aan de door de overheid gewenste klassieke positieve beeldvorming van Oost-Indië.

Van de realiteit werden geen foto's gemaakt, rapporten erover verdwenen in laden

“In het hospitaal lagen de vijf jonge vrouwen Ngadinem, Marrina, Sarinem, Tindil en Sina en een Javaan, de heer Mat Saleh. Alle patiënten zagen er zeer zwak, vermagerd en vervuild uit. Op de slaaptafel, die de helft van het hokje in beslag nam (bedden waren er niet), lag het lijk van een Javaanse vrouw Siam die de vorige middag was gestorven. Uit het tralievenstertje sloeg een verpestende stank naar buiten, afkomstig van uitwerpselen die op de grond lagen.” (Makdoembaks, 2019: 262-3)

Met indringende gevalsbeschrijvingen beschrijft Makdoembaks de impact op het dagelijkse leven van de slavenarbeiders. Zo geeft hij stem aan al die vergeten individuen die tot op heden stemloos bleven.

Onthullend en ontluisterend

“Een Chinees een klap op zijn kale kop geven was doodgewoon. Als ze hardnekkig lanterfantten of obstinaat werden, kon je kiezen: er op los slaan, of alles over je kant laten gaan en je prestige verliezen. En ontslagen worden!” (Makdoembaks citeert Apie Prins, 2019: 19)

“De artsen werkten vrijwel zonder uitzondering voor de planters of voor de staat, die zelf de sancties tegen contractarbeiders had ingesteld, dwangarbeiders stelselmatig mishandelde, en dat alles decennium na decennium met hand en tand bleef verdedigen.” (Makdoembaks, 2019: 18)

Zeer gerenommeerde artsen zoals, v.l.n.r., J.J. van Loghem, W.A. Kuenen, W.A.P. Schüffner, N.H. Swellengrebel en E.P. Sniijders, lieten zich voorstaan op hun verdiensten voor de gezondheid en levensverwachting van contractarbeiders.

Zij ervoeren vanuit hun beroepseer geen tegenspraak met lijfstraffen, wurgcontracten en het misbruiken van de kindertijd als kweekvijver voor verdere uitbuiting.
(portret door Lizzy Ansingh; Makdoembaks, 2019: 275)

Photoshop *avant la lettre*

“Wat nu nepnieuws en *framing* heet, waren aan de orde van de dag om de realiteit te verdoezelen die het daglicht niet kon verdragen. Dat de koloniale medische beroepsgroep daarin een zeer grote rol speelde, terwijl die rol er op grond van de beroepseer zo anders uit had moeten en kunnen zien, is het onderwerp van dit boek.” (Makdoembaks, 2019: 21)

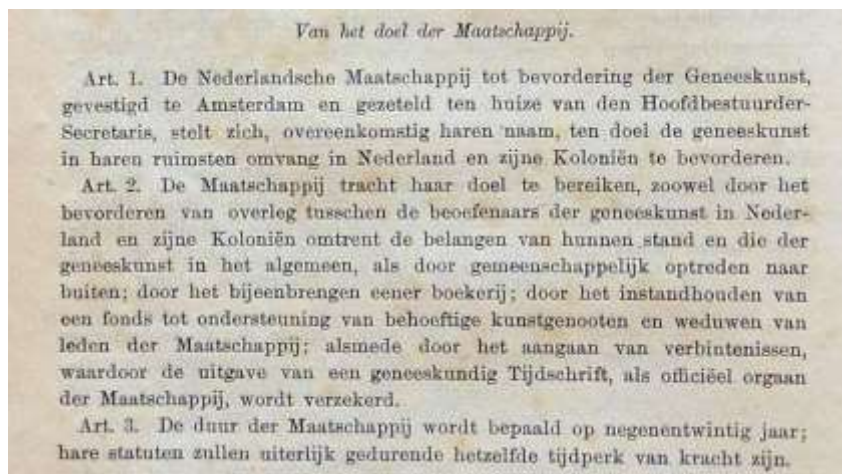

De duidelijk ingeplakte stralende lach versus de dagelijks bezigheid van het wormen zoeken op de tabaksplantages – een werkje waar kinderhanden zo geschikt voor waren dat men hen al van peuter af aan klaarstoomde voor een toekomst op de plantage, en nergens anders!

Verwijtbare opstelling

De KNMG zou mede namens de Amsterdamse en Leidse medische faculteiten excuses moeten aanbieden voor hun indirecte rol in de misdaden tegen de menselijkheid in de koloniale periode in Nederlands-Indië:

“[..] als zij haar rol naar de letter van haar statuten en de beroepseer van artsen had gespeeld, heel veel van die misdaden wellicht voorkomen hadden kunnen worden, ja, dat het hele systeem dat men met de koelieordonnanties installeerde en vervolgens decennialang krampachtig vasthield, anders ingericht had kunnen zijn.” (Makdoembaks, 2019: 428)

(K)NMG statuten 1891, de toevoeging ‘en zijne Koloniën’ bleek een wassen neus.

Nieuw aangebrachte Chinese contractarbeiders (Singhes) na in zee gebaad te hebben, allen naakt op weg naar het Havenkantoor. (Bron: Nationaal Archief; Makdoembaks, 2019: 147)

Het bewerken en stapelen van de tabaksbladeren. Sumatra, 1910-1930. (Bron: Nationaal Museum van Wereldculturen; Makdoembaks, 2019: 137)